

Dr. Craig Keener, Matendo, Hotuba ya 18, Matendo 17

© 2024 Craig Keener na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dk. Craig Keener katika mafundisho yake juu ya kitabu cha Matendo. Hiki ni kikao cha 18 cha Matendo 17.

Ingawa Paulo alikabiliwa na jibu la chuki huko Thesalonike, aliacha kanisa huko kama vile alivyofanya huko Filipi.

Kweli, kwa matumaini, mambo yangekuwa bora kwake, lakini bado. Itikio katika Beroya ni chanya zaidi mwanzoni, mistari 10 hadi 15. Njia ya Ignatia, ambayo walikuwa wamesafiri kwayo katika 17:1, iliendelea kuelekea magharibi, lakini Paulo badala yake alichukua barabara kuelekea kusini hadi Ugiriki, hadi Akaya, iliyopitia Beroya.

Berea ilikuwa maili 60 magharibi mwa Thesalonike na Via Ignatia, kwa hiyo alikuwa akiweka umbali fulani kati yake na wale waliotaka kumtesa. Na ikiwa wangemtafuta, labda wangeenda kumtafuta kwenye Via Ignatia. Walakini, habari huenea kutoka mji mmoja hadi mwingine kwa sababu watu walikuwa wakisafiri kila wakati kwenye barabara hizi.

17:11, Dini ya Kiyahudi iliwaona waungwana wale waliokagua kila kitu kinyume na maandiko na kuwasikiliza kwa bidii walimu wazuri. Na bila shaka, tunaamini hivyo pia. Wanafalsafa Wagiriki pia waliwasifu wale waliosikiliza kweli kwa makini.

Naam, katika sinagogi la Beroya, watu walimsikiliza Paulo na wakachunguza maandiko. Yamkini walikuwa na hati-kunjo ya Torati, pengine katika tafsiri ya Kigiriki, na pengine vitabu vya kukunjwa vya manabii pia. Hizo hazikuwa rahisi kupatikana.

Huenda si masinagogi yote yaliyokuwa nayo, lakini mengi yao yalifanya ikiwa tunaweza kukusanya kutoka kwa yale ambayo Philo na Josephus wanatuambia, ingawa haya yalipaswa kunakiliwa kwa mkono. Na pia, tuna kutajwa maalum kwa wanawake katika 17:12, ambayo inafaa maslahi ya Luka kama katika 17:4. 17:13, Wathesalonike hawakuwa na mamlaka ya kisheria katika Beroya.

Kwa hiyo, Wayahudi hawa wa Thesalonike wanaosikia kwamba Paulo anazungumza katika sinagogi huko Beroya, wanakuja hapa na kumletea fujo huko Beroya pia. Hawakuwa na mamlaka ya kisheria. Hata kama wangekuwa maafisa, hawangekuwa na mamlaka ya kisheria. Hawakuweza kuleta amri kutoka Thesalonike, lakini makundi ya watu hawafanyi kazi kisheria. Naam,

17:14-15 , wajumbe hawakusafiri peke yao mara chache. Wasafiri walikuwa salama zaidi na wengine.

Baadhi ya watu waliandamana na Paulo katika njia yake wakimpeleka nje kwa usalama wake. Angeweza kuwaacha wengine nyuma, lakini Paulo ndiye aliyekuwa shabaha kuu. Na Luka anafupisha hili kwa njia.

Tunapata maelezo zaidi, maelezo mengine tofauti katika 1 Wathesalonike 3:1. Kuna njia za kuoanisha, lakini Luka hataki kukupa kila undani. Luka anafupisha tu. Paulo anaishia kwenda Athene, ambayo ni upande wa kusini sana.

Lakini nje ya Makedonia, hatakabiliwa na matatizo mengi. Na hakuna mtu atakayemfuata mbali huku kusini. Ni nje ya mkoa wao kabisa.

Athene ilikuwa na bandari kadhaa. Huenda Paulo alikuja katika Piraeus. Huenda amekuja kwenye bandari nyingine.

Angalau katika mojawapo ya bandari hizi, angeweza, walipokuwa wakizunguka Cape, angeweza kuona Parthenon juu ya Acropolis. Aliweza kuona ncha ya mkuki wa Athena tayari ikiingia kutoka baharini. Pia aliweza kuona, alipokuwa akiingia, madhabahu ya mungu asiyejulikana papo hapo bandarini.

Kulikuwa na idadi ya madhabahu hizi za miungu isiyojulikana. Na ukisoma Pausanias, Pausanias alikuwa mwanajiografia wa Kigiriki wa karne ya pili, na anathabua sote kuhusu sanamu zote na majiji yote ambayo angeweza kuona. Na bila shaka, baadhi ya mambo yaliyengwa baada ya siku ya Paulo.

Lakini ikiwa unataka kujua ni nini hasa Paulo angeweza kuona katika soko la Athene, na ni nini hasa Paulo angeweza kuona kwenye Acropolis, ikiwa angeenda kwenye Acropolis, kulikuwa na sanamu kila mahali ulipogeuka. Kulikuwa na mahekalu kila mahali ulipogeuka. Kwa hiyo, roho ya Paulo ilipochochewa ndani yake, namaanisha, hapa Athene ilikuwa na sifa hii ya falsafa kuu, lakini kila mahali ulipogeuka, kulikuwa na ibada ya miungu hii.

Na Paulo alichochewa sana ndani na ibada hii ya sanamu katika mahali panapodaiwa kuwa ni kiakili kama Athene. Nasema eti. Watu wa Mataifa walifikiri ni jambo la kiakili, baadhi yao, lakini Wayahudi hawakufanya hivyo.

Walifikiri huu ulikuwa ujinga sana. Kwa nini mtu fulani aabudu vitu visivyo na uhai vilivyotengenezwa na watu wakati sisi tumeumbwa na Mungu? Kwa hiyo, katika mstari wa 16, roho yake inasisimka ndani yake. Ukisoma Pausanias, unaweza pia kupata aina hizo zote za maelezo huko Korintho na kadhalika.

Kwa hivyo, ikiwa unawataka, soma Pausanias. Unaweza kusoma chanzo cha pili, lakini watachukua tu sehemu kubwa kutoka kwa Pausanias isipokuwa wakupe ushahidi wa kiakiolojia, ambao pia unapatikana sasa. Falsafa.

Katika nyakati za Warumi, wanafalsafa walizingatia zaidi maadili kuliko kile tunachokiita falsafa. Dini haikushughulika sana na maadili kama falsafa. Dini ilipendezwa zaidi hasa na matambiko.

Watu wengi walifikiri kwamba wanafalsafa hawakuwa watu wa kidini. Baadhi yao, kama vile Waepikuro, hawakuwa na dini kwa mujibu wa matambiko ya kidini, lakini wanafalsafa wengi walitupilia mbali miungu kuwa ni ya kishirikina, ingawa walisema ni sawa ikiwa watu wengi watafanya hivyo. Wengi wao hawakuwa wakana Mungu, kwa vyovyote vile.

Baadhi yao walikuwa, lakini waliamini kwamba miungu ilikuwa mbali sana na kuwepo kwa wanadamu. Hivyo ndivyo Waepikuro waliamini, na kwamba miungu halisi ilikuwa tu vitu kama jua, mwezi, na kadhalika. Mara nyingi walichukuliwa kuwa watu wasioamini Mungu, lakini kiufundi hawakuwa wakana Mungu.

Walikuwa zaidi kama madhehebu, lakini watu waliwakosoa kama wasioamini Mungu. Lakini wengi waliitupilia mbali miungu hiyo kama ushirikina na kuabudu ushirikina, lakini hawakuwa na lengo la kuwageuza watu wafuate maoni yao. Haya yalikuwa maoni yao tu, na walisema, vizuri, hii ni muhimu kwa raia.

Kuwa na aina fulani ya dini huwaweka sawa. Hata Plato alisema dini huwaweka watu kwenye mstari. Plato alisema ni muhimu kwa utendakazi mzuri wa serikali, ingawa angependa kukomesha ibada ya kibinafsi.

Hata hivyo, wanafalsafa fulani walishambulia dini kuwa ni ushirikina. Wastoa, ambao walikuwa aina maarufu zaidi ya falsafa katika kipindi hiki, hawakushambulia dini. Wakati mwingine hata walitetea uwepo wa miungu, ingawa hawakufanya matambiko ya kiwango maarufu.

Warumi hawakuwaamini wanafalsafa kila wakati, ingawa hiyo ilikuwa hasa katika kipindi cha awali. Kulikuwa pia na vita vinavyoendelea kati ya rhetoric na falsafa, lakini tena hiyo ilikuwa hasa katika kipindi cha awali na si sana katika hatua hii. Falsafa iliheshimiwa sana huko Athene.

Athene ilikuwa maarufu tangu nyakati za zamani na bado ilikuwa mada ya mihadhara juu ya miji mikubwa. Lakini utukufu wake halisi ulikuwa umefifia. Ilikuwa na sifa kwa wanafalsafa wakubwa.

Baada ya yote, Socrates alitoka huko. Lakini sasa, kwa upande wa elimu halisi ya falsafa, ilikuwa imeachana na Aleksandria na Tarso, pia vituo vya chuo kikuu. Unaweza kuelewa hilo.

Leo hii kuna baadhi ya maeneo yanaendeshwa kwa sifa ya wasomi, lakini kuna shule zingine ambazo zina sifa ambazo hazina wasomi, na bado ubora wa elimu huko ni mzuri kabisa. Vyovyote vile, Aleksandria na Tarso tayari zilikuwa zimepita Athene zikiwa vituo vya chuo kikuu. Inafurahisha pia kutambua kwamba Athene, kama Thesalonike, ulikuwa mji huru.

Hilo ni muhimu kutambua kwa sababu baadhi ya watu wanasema, vema, Paulo hakuwahi kuhubiri Athene. Anataja kuwa huko Athene katika 1 Wathesalonike, kwa hivyo hakuna anayekataa hilo. Lakini pia, katika 1 Wakorintho 16:15, Paulo anazungumza juu ya mtu fulani katika Korintho kama matunda ya kwanza ya jimbo la Akaya.

Na wanasema, vizuri, Athene ilikuwa katika jimbo la Akaya, ingawa Korintho ulikuwa mji mkuu wake. Ikiwa mwongofu wa kwanza hakuwa Athene, basi hata kama Paulo alihubiri Athene, hakufanya waongofu wowote tofauti na unavyoona katika Matendo 17:34. Kwa bahati mbaya kwa hoja hii, Athene ulikuwa mji huru, na kwa hiyo, ingawa kijiografia ulikuwa sehemu ya Akaya, kiufundi haukuwa sehemu ya jimbo la Akaya. Na kwa hiyo, si lazima Paulo, unajua, akizungumza juu ya malimbuko ya mtu mwingine ya Akaya, hata kama Paulo anazungumza waziwazi juu ya waongofu wa kwanza kabisa, haizuii waongofu katika Athene.

Na watu wengi wanaotoa hoja hiyo hawajazingatia ukweli kwamba Athene ulikuwa mji huru kwa karne chache zaidi. Mijadala ya kirabi na wanafalsafa inaonekana katika fasihi ya marabi, mara nyingi kama njia ya kuonyesha, unajua, sisi marabi tuna akili sana hata tunaweza kuwashinda wanafalsafa. Hiyo ndiyo ilikuwa kazi ya fasihi.

Na kazi ya simulizi hii inaweza kuwa sawa, ingawa hii si kitu ambacho kilikuwa kama habari ya haggard kulingana na hadithi au iliyoundwa. Hii ni katika kitabu cha historia ya kale kutoka kwa mwandamani wa Paulo anayesafiri, akiandika juu ya jambo lililotokea ndani ya kizazi cha wakati wake. Hotuba zinaweza kuwa robo ya Matendo, kulingana na jinsi unavyohesabu, na mara nyingi hufanya kazi ya kuomba msamaha, kutetea imani.

Na ndivyo ilivyo hapa. Apologetics na falsafa. Watetezi wa Kiyahudi katika ulimwengu wa Wagiriki na Warumi walikuwa tayari wamepora michango muhimu zaidi ya falsafa ya Kigiriki, na walikuwa wakifanya hivyo kwa karne nyingi.

Kwa kweli walidai kwamba wanafalsafa walikuwa wamemdanganya Musa, jambo ambalo linaelekea si kweli, lakini watetezi Wakristo kama Justin walifuata hilo. Na Wagiriki fulani pia walifikiri kwamba baadhi ya wanafalsafa wao, kama vile

Pythagoras, walitoka katika Dini ya Kiyahudi. Wayahudi wa Kigiriki mara nyingi walionyesha Abrahamu kuwa mwanafalsafa.

Ameonyeshwa hivyo katika Philo na Maccabees wa 4 na Waraka wa Aristeas wa kabla ya Ukristo . Kwa hivyo, apologetics nyingi za Kiyahudi ziliingiliana na falsafa iliyohusika, haswa kwa kipindi hiki cha falsafa ya Stoic, lakini huko Alexandria, falsafa nyingi za Plato. Kwa hivyo, Paulo anaweza kuwa tayari ana mafunzo fulani katika hili, na Paulo hakika amepata fursa ya kuchukua baadhi ya haya njiani na kutumia baadhi ya haya.

Sasa wakati mwingine, hasemi wanafalsafa waliiba hii kutoka kwa Musa, lakini yuko tayari kuangalia mwingiliano. Wakati mwingine leo huwa naudhika hata watu wengine watakupigia simu, ukiwa na mashaka na baadhi ya mambo kwenye Biblia wanakuita msomi mkosoaji. Ikiwa unatetea baadhi ya mambo katika Biblia, wanasema unafanya msamaha, kana kwamba hiyo ni kitu kingine zaidi ya kuwa msomi wa kukosoa.

Kuomba msamaha, utetezi, inamaanisha kuwa unatetea msimamo. Na wanavyuoni wanaotilia shaka jambo fulani wanatetea msimamo, msimamo ambao ni wa kutilia shaka juu yake. Ikiwa ninatetea nafasi ambayo inaiheshimu zaidi, basi, nina sababu nzuri ya kufanya hivyo.

Sio kwa sababu sijafanya utafiti wangu. Ninachukulia Matendo kwa njia ile ile ningechukulia fasihi inayolinganishwa ya Kigiriki na Kirumi. Na si lazima nifikie hitimisho sawa na kila msomi mwingine wa kihafidhina hufanya.

Sisi sote hatufikii mahitimisho sawa kama sisi kwa sisi, kwa sababu sisi ni wasomi muhimu. Tunaangalia ushahidi, tuone ni wapi unaelekeza. Na wenye shaka huwa hawafikii hitimisho sawa na kila mmoja pia.

Sikatai kuwa wanaweza kuwa wasomi wakosoaji. Ninasema tu kwamba wakati mwingine watu wana njia ya kutunga majadiliano ambayo kwa kweli sio sawa. Kwa hivyo, ninatetea msimamo? Ndio, lakini tu baada ya kufanya utafiti wangu na kufikia hitimisho juu ya msimamo huo.

Na kwa hivyo, mimi ni mwombezi? Ndio, lakini ndivyo wasomi wengi wenye mashaka, na watetezi wa msimamo wao wenyewe. Kwa hiyo, ninajaribu tu kuwa msomi mzuri na pia Mkristo mzuri, lakini sioni wanapingana. Nilikuwa mtu asiyeamini Mungu kabla ya kuongoka kwangu, na ushahidi ambao nimeuona umenielekeza zaidi kwa Mungu na sio mbali na Mungu.

Vyovyote vile, sura ya 17 na mstari wa 18. Kulikuwa na hatari ya kuanzisha ibada ya miungu ya kigeni, ambayo ndiyo inayosemwa kumhusu Paulo hapa. Namaanisha,

tayari inasemekana kuwa anatangaza desturi za Kiyahudi ambazo haziendani na desturi za Warumi katika sura ya 16 mistari ya 20 na 21.

Anashutumiwa kusema juu ya mfalme mwingine isipokuwa Kaisari katika sura ya 17 na mistari wa 7. Naam, hapa mwaka wa 1718, watu wanamshtaki kwa kuanzisha ibada ya miungu ya kigeni, ingawa hapa ni wanafalsafa walioelimika ambao wanashiriki katika majadiliano ya kisisimua. Bado si shtaka kubwa sana la kisheria, lakini ilikuwa ni malipo ambayo yanaweza kuwa hatari. Katika karne ya 5 KK, kuhani wa kike huko Athene, kulingana na Josephus, alipigwa mawe hadi kufa kwa shtaka kama hilo.

Lakini ni dokezo haswa kwa Socrates. Shtaka kuu dhidi ya Socrates lilikuwa kwamba alikuwa akihubiri miungu mipya ya kigeni. Unakuta kwamba kila mahali katika fasihi ya kale.

Na kisha Socrates alivutwa mbele ya baraza kuu la Athene, ambalo lilikuwa Areopago, ambalo mbele yake Paulo anaenda kuvutwa katika mistari unaofuata. Kwa hivyo, Luka anaweza kuwa anamwonyesha Paulo kama kitu kama Socrates mpya. Unajua, Athene, hukumsikiliza Socrates.

Afadhali usikilize hii. Kama vile Paulo anavyoenda, kwa kawaida Matendo humwonyesha kama akizungumza chini ya vazi la manabii na kufuata nyayo za Yesu, ambaye alikuwa mkuu wa manabii. Kwa hivyo, ni dokezo haswa kwa Socrates.

Na Luka anaweza kuwa na furaha kwa gharama za wanafalsafa hawa, kama alivyofanya kwa gharama ya kanisa katika Matendo sura ya 12. Una aina fulani ya mzaha ambayo inadhihaki akili au akili ya wanafalsafa hawa na inapohusika, ukweli kuhusu Mungu, ambapo ni muhimu zaidi, ninapaswa kusema. Kwa sababu wanasema kwamba mtu huyu ni spermalagos .

Hilo lilikuwa neno, kihalisi lilimaanisha ndege ambao wangeenda kuokota nafaka karibu na soko. Lakini ilikuja kutumika kwa wanaume ambao wangepata odd na kuishia sokoni. Na hatimaye, ilitumika, kama ilivyoonyeshwa muda mrefu uliopita na Ziwa na Cadbury, hatimaye, ilitumiwa kwa watu wasio na thamani.

Watu ambao tu, hawakujua chochote, lakini walionekana kama wanajua kitu kwa sababu wangeweza kunukuu hii na wanaweza kunukuu. Unajua, Paulo hatakuwa na anuwai ya maarifa, ya nukuu, ya wanafalsafa ambao wanaweza wa shule zao. Wastoa hawakujua mengi kuhusu Waepikuro na kinyume chake, isipokuwa kwa ukosoaji wao wenyewe kwa wenyewe.

Lakini kwa vyovyote vile, baadhi yao wanasema huyu ni spermalagos na anaanzisha miungu ya kigeni. Naam, hadhira ya Paulo inajumuisha watu kutoka kwa Waepikuro

na Wastoa katika hatua hii ambayo anazungumza sokoni. Na wazo hili la kuanzisha miungu ya kigeni, angalia wanatumia wingi.

Kwa sababu Paulo amekuwa akiwahubiria, Luka anasema, Yesu na Anastasis. Anastasis inamaanisha ufufuo, lakini pia lilikuwa jina la mwanamke kwa Kigiriki. Kwa hiyo, ah, sawa, yeye ni mmoja wa watu hawa, anachanganya miungu ya kiume katika moja na kuchanganya miungu ya kike katika mwingine.

Hawaelewi anachosema Paulo. Ingawa anajaribu kuweka mazingira kwa ajili yao. Na kwa hiyo, wako tayari kuwa papa, na bado wanakosa hoja.

Na tunao watu wengi wanaofanya hivyo leo, ambao hata hawaelewi Ukristo au Ukristo halisi. Hawaelewi Injili, hawaelewi maandishi ya Biblia, lakini wako tayari kuidhihaki. Lakini pengine si kila mtu anamdhihaki Paulo kwa usawa.

Huenda wengine wanamsikiliza zaidi. Paulo ataishia kugawanya na kushinda kati ya wasikilizaji wake, kama vile anavyofanya katika Matendo 23:6 na Mafarisayo na Masadukayo. Naye anawapata Mafarisayo, unajua, vema, hakuna ubaya kwa jamaa huyu, yeye anahubiri tu ufufuo.

Na namna gani ikiwa malaika au roho amesema naye? Ninamaanisha, huenda tusiamini kwamba Yesu alifufuka kutoka kwa wafu, lakini tunaweza kuamini kwamba yeye ni malaika au roho sasa na kwamba alizungumza naye kuhusu ufufuo. Na kwa hiyo, Mafarisayo na Masadukayo wanaiendea huko. Vema, Paulo atagawanya wasikilizaji wake kidogo hapa pia, watakapompeleka mahakamani.

Waepikuro, mstari wa 18. Waepikuro walisema hakuna miungu au, mara nyingi zaidi, ni miungu ile tu inayojulikana kupitia hisia, asili. Lakini huwezi kuwa na mawasiliano na miungu hii.

Kwa hivyo, walipinga hadithi za zamani, na juu ya uungu, walifanana sana na deism, isipokuwa waliruhusu miungu zaidi ya mmoja. Kwao, lengo la maisha lilikuwa raha. Naam, tunajua furaha ni nzuri.

Tunapata uzoefu mzuri. Lakini walichomaanisha kwa starehe, kinyume na vile wapinzani wao walivyosema kwamba walimaanisha kwa starehe, yale ambayo maandishi yao wenyewe yanathibitisha, hawakumaanisha raha ya ufisadi, bali walimaanisha kutokuwepo kwa maumivu katika mwili na kutokuwepo kwa shida katika nafsi. Na kwa hiyo, waliona kifo kuwa si kitu kibaya kwa sababu katika kifo hukuwa na maumivu yoyote katika mwili au matatizo yoyote zaidi katika nafsi, angalau kulingana na maoni yao.

Walikuwa na ushawishi tu katika tabaka la juu la elimu. Walikuwa wamepungua katika karne ya kwanza, kwa hiyo hawakuwa na nguvu kama walivyokuwa hapo awali. Lakini kulikuwa na shule nne kuu za mawazo huko Athene.

Katika karne ya pili, bado mna Waepikuro, mna Wastoiki, mna wafuasi wa Plato, mna watia shaka. Kweli, walikuwa na uhusiano na Waaristoteli, shule ya Peripatetic, kwa hivyo labda Peripatetics ingekuwa muhimu zaidi. Lakini katika hatua hii, ni hasa Waepikuro na Wastoiko ambao Paulo anazungumza nao.

Wastoiki walikuwa maarufu zaidi katika kipindi hiki kuliko Waplatoni, ambao walikuja kuwa maarufu zaidi katika karne zilizofuata, zaidi ya Wastoiki. Mstari wa 18 wa Sura ya 17, Wastoa. Wastoa waliwakosoa Waepikuro, ingawa tofauti hazikuwa kubwa kama walivyokuwa hapo awali kwa sababu shule zilikuwa zimekopana kwa kiasi fulani.

Seneca, Mstoiko wa Kirumi ambaye alikuwa hai wakati huo Paulo alikuwa mbele ya baraza hili ambalo hapo awali atakuwa Athene. Seneca anamsifu Epicurus lakini anamwalika Lucilius kuacha Epikureani. Vema, mwanzilishi wako wa asili, alikuwa mtu mzuri, lakini shule yako imepotoshwa, unapaswa kuja na kujiunga nasi na Wastoa, na anafanya mazungumzo nao.

Wastoa walipendwa zaidi na watu kuliko Waepikuro, kama vile Mafarisayo walivyokuwa wakipendwa zaidi na watu kuliko Masadukayo, kwa sababu Wastoa walikubaliana na watu wa kawaida zaidi juu ya imani yao zaidi, angalau hadharani. Baadhi yao walikuwa kama wakosoaji, na tunasoma hilo katika Diogenes Laertius katika Juvenal na kwingineko. Lakini Wastoa, vema, tutazungumza zaidi kuhusu Wastoa na kuanzishwa kwa muda mfupi, lakini kwanza kabisa, hawakuona starehe kuwa bora zaidi.

Waliona wema kuwa bora zaidi. Waliona starehe kama tabia mbaya. Kosmolojia yao ilikuwa kwamba kulikuwa na nguvu mbili.

Kulikuwa na nembo, sababu, na physis, asili. Logos ingetenda kwa asili. Kwa hivyo, ulikuwa na kanuni ya sababu iliyopanga maumbile katika mifumo tunayoona.

Ndio maana baadhi yao walisema, ikiwa unaweza kutazama maumbile na usiamini kuwa iliundwa, na usiamini kuwa kuna mungu mkuu, nembo, au hatima, basi lazima uwe mjinga sana. Wastoiki walikuwa na maadili ya usawa ambayo yalikuwa sawa na Ukristo, lakini yalipotoshwa mara tu walipokuwa sehemu ya uanzishwaji, ambayo walifanya haraka sana. Kwa kweli, mwishoni mwa karne ya pili Marcus Aurelius ni mfalme ambaye ni mwanafikra wa Stoiki.

Walikuwa mkali kwa kanuni za nyumbani tangu wakati wa Aristotle na kuendelea. Kanuni za kaya. Aristotle ana kanuni hizi za jinsi mkuu wa familia anapaswa kutawala mke wake, watoto wake na watumwa wake.

Una hilo ambalo lilichukua na kusitawi katika Waefeso, lakini kwa njia tofauti kabisa na walivyofanya, ili badala ya kumwambia mume jinsi ya kumtawala mkewe, Paulo anasema jinsi mume anapaswa kumpenda mke wake. Mke hunyenyekea kwa mume. Pia anaweka kwamba katika muktadha wa 5:21, waamini wanajinyenyekeza wenyewe kwa wenyewe.

Sitaingia kwa undani juu ya hilo kwa sababu ndivyo ninafanya sasa. Lakini kusema tu, Paulo katika maandishi yake mara nyingi anatumia baadhi ya mawazo ya Wastoa. Wazo la uumbaji wa kimungu katika asili katika Warumi sura ya 1 ni sawa na mawazo ya Stoiki.

Ilikuwa tayari imepitishwa na kubadilishwa kupitia Uyahudi, kwa hiyo aliweza kutumia hiyo kusema, tazama, unaweza kuona kazi ya Mungu katika asili. Hiyo sio kuchukua msimamo juu ya jinsi haswa. Leo naamini tunajua mengi zaidi juu ya maumbile na tunaweza kuona utukufu wa Mungu zaidi katika maumbile bila kuchukua nafasi fulani.

Sijui kama ninapaswa kuingia katika haya yote, katika aina hii ya kitu. Nimruhusu profesa wa Mwanzo ashughulikie. Lakini hata hivyo, bila kuchukua msimamo fulani juu ya jinsi muundo huo unavyoonyeshwa, hili ni jambo ambalo limekuwa likibishaniwa na Wakristo katika historia.

Mungu ana akili na Mungu ndiye muumbaji. Kwa hivyo, bila kuchukua msimamo kuhusu maelezo, angalau tunaamini kwamba Mungu ni mwerevu kweli na Mungu alipanga mambo kwa njia nzuri sana. Na Wastoa waliamini unaweza kuona hilo katika asili.

Kwa hiyo, walikuwa na maelewano zaidi na Wayahudi na Wakristo kuliko Waepikuro walivyokuwa. Pia waliamini katika riziki. Waliamini kwamba asili ya kimungu ilifanya kazi duniani.

Ingawa wakati fulani walikuwa wafuasi wa dini, sasa walikuwa karibu na mungu mmoja mkuu. Lakini pia walikubali kwamba kulikuwa na miungu hii mingine yote, lakini miungu hii ingetatuliwa kwa moto wa kitambo kila baada ya miaka elfu chache wakati ulimwengu ungeanguka ndani yenyewe, kuteketezwa kwa moto wa ulimwengu. Lakini hatima kuu au nembo zingepanga upya ulimwengu tena.

Kwa hiyo, waliamini katika ulimwengu wa mzunguko, si ulimwengu wa aina ya Big Bang. Hata hivyo, kumleta Paulo Areopago. Naam, wanafalsafa hawakuwa wasikilizaji pekee wa Paulo huko Athene.

Ingawa watu wengi wa Athene wangukuwa na ujuzi fulani wa falsafa, watu wengi waliosoma huko Athene wangujua. Wanafalsafa hawa wanamleta Areopago. Hii ilikuwa mahakama kuu ya Athene.

Ilikuwa na washiriki wapatao mia moja, kwa hiyo ana hadhira nzuri sana. Zaidi ya hayo, walikuwa wakikutana hadharani. Labda walikuwa wakikutana huko Stoa Basilikos , huko Agora.

Kwa hivyo, si lazima Paulo ahamie mahali fulani, si lazima ahamie kwenye Kilima halisi cha Mirihi. Baraza lenyewe liliitwa Areopago katika kipindi hiki, ingawa hawakukutana tena kwenye kilima cha Mirihi, Kilima cha Mapacha. Kwa hiyo, haikuwa lazima apelekwe mbali sana ili awe huko.

Kwa nini wangempeleka Areopago? Kama vile, jamani, huyu jamaa ana mambo mazuri sana. Nyie mnapaswa kupumzika na kuisikiliza. Naam, Areopago ndiyo mahakama kuu ya Athene.

Kwa hiyo pengine wanampeleka huko kwa madhumuni ya kutathimini. Ikiwa mtu atanzisha duka na kufundisha katika Athene, au katika jiji lolote la kale, ikiwa utajiweka kama mhadhiri huko, na ungekuwa na watu wengi kukufuata, vema, unaweza kutaka kuidhinishwa na baraza la jiji. Unaweza kwanza kuita mkusanyiko mkubwa na kusema, sawa, nitatoa hotuba.

Ikiwa watu walipenda hotuba yako, unaweza kuanzisha shule. Na kama watu hawakupenda hotuba yako, unaweza kujaribu katika mji mwingine. Lakini hata hivyo, huenda wamekuwa wakifanya kazi sio tu kama mahakama lakini pia kama kitu kama bodi ya elimu ili kuona kama mtu huyu ataruhusiwa kuzungumza.

Paulo hakukabili hatari ya kunyongwa pale katika kipindi hiki, lakini bado inaweza kuzua mashaka kwa sababu kila mtu katika Diaspora, angalau katika maeneo ya mijini, angalau watu ambao walikuwa na elimu ya kutosha kufuata Kitabu cha Matendo, kila mtu alijua kuhusu Socrates. Na kila mtu alijua Socrates alikuwa amehukumiwa mbele ya Areopago na alikuwa amehukumiwa na kuuawa. Na kila mtu pia alijua kufikia hatua hii kwamba Socrates alikuwa sahihi na Areopago ilikuwa na makosa, kutia ndani kila mtu katika Areopago ya sasa alijua hilo.

Hata hivyo, Paulo anazungumza mbele yao, na anatoa himizo . Exhortium au proem ilikuwa utangulizi wa hotuba yako ambapo ungeongeza siagi kwa watazamaji kawaida . Ungeanza kwa kusifu hadhira.

Na kwa hivyo, wakati Paulo anawaambia, naona jinsi mlivyo wa kidini, wakati mwingine inatafsiriwa kama ushirikina, neno hilo linaweza kuwa na utata, lakini labda haanzii kwa kuwatusi. Hiyo haingekuwa njia nzuri ya kuanza, na hangeweza

kumaliza hotuba yake. Badala yake, pengine anazungumza nao kwa njia ambayo wangeelewa kuwa chanya.

Ninamaanisha, kwa kawaida unaweza kupata kitu chanya cha kusema. Ikiwa dini ya mtu fulani ni ya uwongo, unaweza kufahamu angalau ukweli kwamba wanashikamana na kile wanachoamini, na Paulo anafanya hivyo. Hata hivyo, neno hilo lina utata.

Haimaanishi kwamba Paulo anathibitisha kile wanachoamini. Na watazamaji Luka, kama wao kusikia hii, pengine ni kwenda kusikia kutoka upande mwingine. Ndio, hii ni aina ya ushirikina.

Lakini anapata jambo linalofanana na wasikilizaji wake kwanza. Na hiyo ni njia nzuri ya kuhusiana na watu, sawa? Anazungumza nao katika mstari wa 23 kuhusu Mungu asiyejulikana. Naam, kulikuwa na madhabahu hizi zote za miungu isiyojulikana.

Tayari amemwona mmoja. Kwa hiyo, asema, nataka kuzungumza nawe kuhusu huyu Mungu asiyejulikana. Na kwa kweli, hatazungumza juu ya miungu isiyojulikana.

Atakuwa anazungumza juu ya Mungu asiyejulikana kwa sababu anazungumza juu ya Mungu mmoja wa kweli. Lakini hadithi ya jinsi huyu Mungu asiyejulikana alitambuliwa mara ya kwanza kama Mungu asiyejulikana labda inafaa hapa kwa sababu karne nyingi zilizopita, kulikuwa na tauni huko Athene, na walikuwa wametoa dhabihu miungu yote waliyoijua, na hakuna hata mmoja wao aliyefanya kazi. Lakini hatimaye, walishauriwa kumtolea Mungu asiyejulikana.

Na wangewaacha wanyama wengine waende zao popote pale ambapo wanyama waliketi kupumzika. Una kitu sawa na hiki katika 1 Samweli. Lakini po pote ambapo wanyama wangekaa chini kupumzika, wangejenga madhabahu pale ya miungu isiyojulikana ama mungu asiyejulikana na kuwatoa dhabihu pale.

Naam, madhabahu zilikuwa bado zimesimama katika siku za Paulo. Na kwa kweli ilikuwa mada katika hotuba za zamani kusifu kazi za umma, kusifu makaburi ya mahali hapo. Kwa hiyo, Paulo bado yuko katika wema pamoja nao.

Atazungumza juu ya Mungu huyu asiyejulikana, Mungu huyu ninyi hamjui habari zake. Naam, ikiwa utawaita watu wajinga, sema kwamba kuna kitu ambacho hawajui kuhusu, agnoeo, unaweza angalau kusema kwa njia nzuri, ambayo Paulo alifanya. Hawangefurahi kuambiwa kwamba kuna kitu hawakujua.

Lakini sikuzote walitaka kujifunza na kusikia mambo mapya. Na Athene ilikuwa na sifa kwa hilo, kwa kweli. Kwa hiyo, atawaambia, nitawaambia jambo fulani kuhusu huyu Mungu asiyejulikana, ili kusaidia kumfanya ajulikane.

17, 24, na 25, anazungumza juu ya utoshelevu wa Mungu. Nilitaja hapo awali kuhusu mwelekeo wa kifalsafa kuelekea kuchanganya miungu, kuelekea miungu, si kwamba hawakuamini miungu mingine, bali walikuwa na namna ya kuifananisha. Wayahudi wa Diaspora nyakati fulani walifikia hata kumwita Mungu Zeus, kama Mungu mkuu.

Sasa, Paulo haendi mbali hivyo, na Wayahudi wengine wa Diaspora hawakuenda mbali hivyo. Lakini wengine wangeenda mbali hivyo katika utambulisho. Nadhani pengine kuna sababu nzuri kwa nini Paulo hakufanya hivyo.

Lakini kwa vyovyote vile, Wastoa waliamini kwamba Mungu alienea katika ulimwengu wote mzima, au wangeweza kusema kwamba Mungu, au logos, au majaliwa, kwa kweli ndiye ulimwengu. Hapo awali Wastoa walielekea kuwa waabudu zaidi kuliko katika kipindi hiki. Na waliamini kwamba Mungu hakuwekwa kwenye mahekalu hata kidogo.

Vema, Paulo hangeamini hivyo pia. Namaanisha, baada ya yote, alikuwa amemsikia Stefano akihubiri juu ya hilo, sivyo? Baadhi ya mambo mazuri yalitokana na mauaji ya Stefano. Sio lazima kila wakati... Wakati mwingine mambo yanaonekana kuwa mabaya sana kwetu.

Namaanisha, huyu hapa mwanatheolojia mkuu wa injili akitokea, nasi tunafikiri, kwa kifo chake, itakufa, ono hilo litakufa. Lakini kwa hakika, maono hayo yalizidishwa kadiri kanisa lilivyotawanywa kwa njia ya mateso, kwani watu waliweza kufikiria kuhusu theolojia ambayo aliieleza kwa hakika. Na mbegu ilipandwa ambayo baadaye ilivunwa kwenye njia ya kwenda Damasko kwa sababu Paulo alikuwa na ufahamu fulani wakati Yesu alipomtokea kwenye njia ya kwenda Damasko.

Tayari alikuwa amesikia hotuba ya Stefano. Tayari alijua kuhusu maono haya yasiyo ya kienyeji. Naam, hapa inakuja kwenye uso tena.

Isaya 66:1, Mungu hahitaji mahekalu yaliyojengwa kwa mikono kwa sababu mbingu ni kiti chake cha enzi na dunia ni mahali pa kuweka miguu yake. Kwa hiyo, Wastoa wangekubaliana na hilo. Paulo anaanzisha tena msingi wa kukubaliana, na baadhi ya wanafikra wengine wangekubaliana na hilo.

Lakini Paulo ana ujasiri mwingi kwa sababu kila mahali ulipotazama, kote kote, huenda Paulo hata alitoa ishara kwa mikono yake, Mungu hahitaji mahekalu haya. Pia alisema, pros deo mai, katika mstari wa 25, Mungu hahitaji kutumikiwa kwa mikono ya wanadamu. Hili lilikuwa jambo ambalo ulipata katika falsafa ya Kigiriki.

Mungu alikuwa apros deis. Katika falsafa ya Kigiriki na pia katika Diaspora Judaism, barua ya Aristee tena, Maccabees 3, Philo, na vyanzo vingine vya Wayahudi wa Diaspora vilizungumza juu ya Mungu kuwa hahitaji chochote. Hilo lilikubaliana na Wastoa.

Kwa hivyo tena, msingi wa kawaida. Paulo anaiamini, Biblia iliifundisha, na pia inakubaliana na Wastoiko. Kwa hivyo, anapata kusema zaidi kwa kujenga msingi huu wa pamoja.

Kuna zaidi ambayo watamsikiliza kabla hajakata kile ambacho kina utata. Tena, hii inatuonyesha umuhimu wa muktadha. Ingawa uwekaji muktadha unamaanisha kwamba tunaifanya kuwa muhimu zaidi na kueleweka zaidi, si mara zote ikubalike zaidi, kwa sababu wakati mwingine inapoeleweka zaidi, inakuwa haikubaliki zaidi kwa watu.

Wanaelewa vyema kile ambacho Mungu anadai kutoka kwao. Katika mstari wa 26 hadi 29, bado anaweka muktadha. Amezungumza kuhusu Mungu kutohitaji vitu kutoka kwetu, kutoka kwa wanadamu, kwa suala la dhabihu na kadhalika.

Lakini hitaji la wanadamu kwa Mungu, mstari wa 26 hadi 29. Wayahudi na Wagiriki walimtambua Mungu kama muumbaji au miungu kama muumbaji katika baadhi ya matukio. Pia walitambua kwamba mipaka ya mataifa ilikuwa imewekwa kimungu, ingawa mipaka hiyo ilibadilika mara kwa mara.

Lakini mipaka katika Mwanzo 10, orodha hapo, Matendo 2, mstari wa 9 hadi 11, karibu isomeke kama kusasishwa kwa Mwanzo 10 kwa lugha ya siku za Luka. Lakini Mungu aligawanya mipaka ya mataifa na kugawanya epics za historia pia. Wastoia walizungumza juu ya ulimwengu wa mzunguko na kuona epics kwa njia hiyo, ikijisuluhisha yenyewe kwenye moto wa zamani, ikifuta kila kitu tena ndani ya ule mara kwa mara.

Lakini wazo hapa ni zaidi kama Mungu kuwa msimamizi wa mipaka ya mataifa na juu ya epics za historia, kama wewe kuwa katika Agano la Kale. Lakini wanafalsafa wangekubaliana na hili. Anazungumza juu ya Mungu kama Baba.

Naam, hapa tena, anahusiana, anaweka muktadha, anaelewa vya kutosha kuhusu hadhira yake kutumia lugha inayoeleweka kwao. Hajafunzwa kama mwanafalsafa, lakini angalau anawafikia. Wayahudi na Wagiriki wote wawili wangezungumza juu ya Mungu Mkuu kuwa Baba.

Kwa kawaida Wayuda walisema kwamba alikuwa baba wa watu wa Mungu, baba wa Israeli. Lakini Wagiriki na Wayahudi walioishi nje ya nchi mara nyingi sana walizungumza juu ya Mungu kama baba wa ulimwengu kwa nguvu ya uumbaji, au Zeus ndiye baba wa ulimwengu kwa Wagiriki, kwa nguvu ya uumbaji. Kwa hiyo, Paulo angeweza kutumia lugha kwa njia ambayo ilikuwa inaeleweka.

Naam, Mungu ndiye aliyekuwa muumba wa ulimwengu. Kwa kawaida katika Agano Jipya, yeye ni baba wa watu wake, sisi ni watoto wake. Lakini hapa anaweza kuitumia kama mlivyo nayo mara moja, nadhani, katika Malaki.

Unakuwa nayo mara kwa mara katika maeneo mengine ambapo Mungu ni baba pia kwa nguvu ya uumbaji. Haipingani na nyingine, ni kutoa tu mwelekeo tofauti, sio urafiki, lakini tunadaiwa uwepo wetu kwake pia. Katika mstari wa 28, ananukuu kutoka kwa washairi wa Kigiriki, ingawa hii ilikuwa mistari inayojulikana sana kutoka kwa washairi wa Kigiriki, na Paulo anaweza kuwa aliipata kutoka kwa mwongozo wa utetezi wa Kiyahudi, kwa yote tunayojua.

Zilikusanywa katika mikusanyo ya manukuu, kwa hivyo hata mafunzo machache katika misemo ya Kigiriki yangeweza kukupa ufikiaji fulani kwa hili. Lakini nukuu hizi zimechaguliwa ipasavyo. Homer na washairi wengine, lakini Homer ndiye aliyekuwa maarufu zaidi na aliyetajwa mara nyingi zaidi, walitajwa kuwa maandishi ya uthibitisho kwa njia inayofanana na jinsi Wayahudi walivyonukuu Maandiko.

Na Paulo ananukuu Maandiko anapozungumza katika masinagogi, lakini anakariri washairi, ingawa si kwa wingi kama anavyotaja Maandiko. Lakini hamtaji Homer, hamtaji Plato wa kiungu, kama wengine walivyomwita. Anataja inaonekana Epimenides na Aratus.

Mstari, ndani yako, tunaishi, na tunasonga na kuwa na uhai wetu, unahusishwa na Epimenides . Vema, inapendeza, Tito sura ya 1 na mstari wa 12, moja ya mahali pengine, mahali pengine katika Agano Jipya ambapo Epimenides amenukuliwa, ni pale. Katika barua ambayo inahusishwa na Paulo, Epimenides alitoka Krete, na hilo lafaa katika Tito kwa sababu anasema Mkreta, mmoja wao.

Sasa, katika msemu unaofuata, msemu wa kwanza, ndani yako, tunaishi, na tunasonga na kuwa na uhai wetu, huo unatoka kwa Epimenides . Kwa kweli, Epimenides pia, kulingana na hadithi, ndiye aliyewashauri watu kujenga madhabahu hizi kwa miungu isiyojulikana. Na kwa hivyo, ni kawaida kwamba katika muktadha huo, huko Athene, anapozungumza juu ya mungu asiyejulikana, angetaja Epimenides na kutarajia kwamba wasikilizaji wake wangetambua, lo, hii inahusishwa na Epimenides .

Epimenides , kwa njia, pia ilisemekana kuwa na usingizi mrefu sana kwa miaka mingi. Kwa hivyo, ikiwa kuna yeyote kati yenu amesikia juu ya Rip Van Winkle ya Washington Irving na akafikiria kwamba hiyo ilikuwa hadithi ya asili ya Amerika, sawa, aliandika mwenyewe, lakini alikuwa na mfano fulani katika hadithi za Ugiriki, na kwa kweli kulikuwa na hadithi zingine kama hizo katika historia pia. Lakini hata hivyo, ni hadithi ya uwongo.

Lakini uhusiano na Epimenides una maana. Anatoa nukuu nyingine. Huyu ni dondoo, sisi pia tu uzao wake.

Nukuu hii kwa kawaida inahusishwa na Aratus. Aratus alitoka Kilikia. Naam, Paulo alitoka wapi? Kwa hivyo, inaleta maana kwamba Paulo kwa kweli angetaja kitu kutoka kwa Aratus.

Matumizi ya washairi pia yanaonekana katika anthologies za Kiyahudi za diaspora za maandishi ya uthibitisho muhimu kwa wanaoomba msamaha. Ndio maana nilisema mapema anaweza kuwa ameipata kutoka kwa Immanuel kwa ajili hiyo. Wengine wanawakosoa washairi kuwa ni wa kizushi mno.

Una hilo sana kati ya wanafalsafa. Wastoa wanadai hivyo. Kweli, Zeus hakuwa akiwabaka wanawake na wavulana.

Alikuwa ni mshikamano mzuri na fadhila zingine au kadhalika. Na wafuasi wa Plato waliendeleza jambo hilo mbali sana katika kipindi cha baadaye. Lakini wengine hutumia maneno ya washairi kwa uhuru sana kuthibitisha kesi yao wenyewe.

Vema, ona Paulo anaenda mbali sana katika kuwasiliana na utamaduni wake, na ninajaribu kufanya hivyo kadiri niwezavyo. Baadhi yenu mnaweza kuifanya, vema, hakika mnaweza kuifanya vyema zaidi na muktadha wenu kuliko niwezavyo. Kila mmoja wetu anahitaji kuona jinsi tunavyoweza kuifanya injili kuwa muhimu katika muktadha wetu na bado kuifanya kuwa muhimu, bila kuiadhibu, kutoibadilisha, lakini kuiwasilisha kwa maneno ambayo watu wanaweza kuelewa, na kutafuta msingi wa kawaida.

Hiyo ni kanuni nzuri ya misiolojia. Ni kanuni nzuri kwa mazungumzo. Ni kanuni nzuri ya kuwa mzuri kwa watu pia.

Lakini ukweli kwamba Paulo anachukua upande wowote unamaanisha baadhi ya watu watakubaliana naye, baadhi ya watu hawakubaliani naye. Waepikuro wanaweza kukubaliana naye juu ya, vizuri, hakuna haja ya mahekalu, na kile atakachoendelea kusema, hakuna haja ya sanamu, lakini hawatakubaliana naye juu ya mambo haya yote aliyosema, kwa sababu ni wazi, anaamini katika Mungu wa riziki ambaye anatenda katika historia. Mstari wa 29, wanafalsafa wengi walifikiri kwamba sanamu hizo hazikuwa miungu yenyewe, lakini wengine waliziona sanamu hizo kuwa msaada wa kumbukumbu kukukumbusha juu ya mungu huyo, ili kukufanya ufikirie juu ya mungu huyo.

Tumekuwa na mila za Kikristo za kazi za sanaa ambazo huendeleza zinazoonyesha wanadamu, lakini tunatambua kwamba Mungu ni Mungu. Hakuna picha ambayo tunaweza kumchora. Kuna baadhi ya mapokeo yanayotumia aina ya visaidizi vya

kumbukumbu kukuelekeza kwa Mungu, lakini Wakristo wanakubaliana na mapokeo ya Kiyahudi kwamba hatupaswi kuwa na sanamu.

Lakini wanafalsafa hawakuelewa kila wakati kama sanamu. Wakati fulani waliziona kama visaidizi vya kumbukumbu, jambo ambalo Wakristo hawakulikubali kwa ajili ya Mungu, angalau si katika jambo ambalo lilikusudiwa kuonyesha jinsi angeweza kuonekana kama, kinyume na labda ishara ya Mungu. 1730, anazungumza juu ya ujinga wao.

Mungu bado hajahukumu ulimwengu sana kwa sababu ya ujinga wao. Vema, kama tulivyoona nyuma katika 3:17, ujinga hupunguza hatia. Haiondoi, lakini hupunguza.

Watu wengine wana hatia zaidi kuliko wengine. Watu wengine hawana hatia kidogo kuliko wengine, na Mungu anaweza kuzingatia hilo. Injili inazungumza juu ya mtumishi ambaye alijua mapenzi ya bwana yatapigwa kwa mapigo mengi ikiwa wangeasi, lakini kwa mapigo machache ikiwa hawakujua mapenzi ya bwana.

Kwa vyovyote vile, 17:23 ilizungumza juu ya Mungu asiyejulikana. Naam, huo ndio ujinga anaouzungumzia hapa. Kwa hiyo sasa anawafunulia Mungu huyu ambaye hapo awali hawakujulikana kwao.

Lakini wasingependa kufikiriwa kuwa wajinga. Lugha hapa ni kali, ingawa inakaribia kuimarika. Sasa, kama walitaka kuwa kama Socrates, Socrates alisema tu, vema, mimi ni mjinga sana.

Unajua, Oracle alisema mimi ni mtu mwenye busara zaidi, lakini mimi ni mjinga sana. Najaribu tu kujifunza kitu hapa. Lakini hawangethamini Paulo kuwafahamisha kwamba kulikuwa na jambo ambalo hawakujua ambalo lilikuwa muhimu sana.

Lakini hata hivyo, mistari ya 30 na 31. Hapa ndipo Paulo hatimaye anapaswa kwenda zaidi ya mambo ya kawaida na kuwaita kwa kile ambacho Injili inawaita watu kufanya. Anawaita kwenye toba.

Naam, hilo lilikuwa wazo ambalo Wayahudi wangeweza kulifahamu, lakini halikuwa wazo ambalo Wagiriki wengi wangethamini. Walikubali wazo la kugeuzwa kuwa falsafa. Wanafalsafa walifanya.

Lakini pengine aina ya toba anayozungumzia, wangelazimika kukataa miungu mingine. Na jambo lolote katika mfumo wao ambalo halikubaliani na hili lingelazimika kukataliwa, ikiwa ni pamoja na jambo ambalo anakaribia kutaja kwa sababu kuna jambo moja ambalo haliwezi kuathiriwa. Paulo anasema atauhukumu ulimwengu.

Unajua, Wagiriki wengi waliamini katika hukumu katika maisha ya baada ya kifo, lakini hawakuwa wakitarajia wakati fulani ujao, wakati halisi ambapo Mungu angehukumu ulimwengu. Hata kwa Wastoiki ambao waliamini katika moto wa ulimwengu, ilikuwa ya mzunguko. Hawakuwa wanatazamia kitu kama siku ya Bwana, mtazamo wa kihistoria unaoendelea hadi wakati huu ambapo kungekuwa na mabadiliko makubwa.

Mungu atauhukumu ulimwengu kupitia mtu ambaye amemteua, na ametoa ushahidi kwa kila mtu. Hii sio imani potofu. Ametoa ushahidi kwa kumfufua kutoka kwa wafu.

Hapana, hapo ndipo alipowapoteza. Lakini hakuweza kukubaliana nayo. Hiyo ndiyo injili.

Paulo hakuwa anazungumza juu ya Mungu wa kinadharia ambaye alikuwa ni wazo tu, Mungu wa Wapltoni ambaye hakuwa na hisia na asiyeweza kufikiwa, isipokuwa alikuwa na akili safi, akili safi, hivyo ungemkaribia kwa akili. Alikuwa anazungumza juu ya Mungu wa Maandiko. Alikuwa anazungumza juu ya Mungu ambaye alitenda katika historia halisi, Mungu ambaye alifikia watu, na si tu watu kwa njia ya kutafakari, kufanya kazi njia yao kwa Mungu, kama baadhi ya wanafalsafa wa Kigiriki walivyofikiri.

Kwa hiyo, anazungumza juu ya kumfufua kutoka kwa wafu. Kwa kadiri Wagiriki walivyohusika, hiyo ingekuwa kama maiti fulani inayotoka kaburini. Hilo halikuwa wazo la kupendeza sana, au labda maiti iliyochomwa ikijipanga upya na kurudi.

Hiyo ilikuwa aina ya wazo la kutisha, hata. Paulo anaomba, na kwa hakika sio miungu inayokufa na kufufuka ambayo ilikufa na kufufuka, kwani walirudi kila mwaka na mimea ya msimu. Katika majira ya kuchipua wangerudi, na halikuwa jambo la kimwili kwa kuanzia.

Lakini Paulo anazungumza juu ya wazo la Kiyahudi la ufufuo, Danieli 12:2, na kukuzwa sana kama imani ya kawaida ya Kiyahudi, kwa hakika na Mafarisayo na watu wengi waliokubaliana nao huko Yudea, sio Masadukayo, na Wayahudi wengi wa Diaspora pia hawakuamini. Lakini Mungu alikuwa amefanya hivyo katika Yesu. Mungu alikuwa ameonyesha hii ni kweli, kwamba maisha, maisha kamili, ni maisha ya mwili.

Mungu alipoumba ulimwengu alisema ni mzuri. Na baadhi ya wanafalsafa hawa, walifikiri, vizuri, jambo bora zaidi, soma sema , kutoka nje ya mwili huu. Ni kaburi.

Soma, mwili, ni kaburi, sema . Wanafikra wengi wa Kigiriki, kulikuwa na maoni mbalimbali, lakini wanafikra wengi wa Kigiriki walifikiri ukiwa nje ya mwili, nafsi yako, ambayo ilikuwa nyepesi, isingezuiliwa na mwili huu mzito. Ilikuwa ni nyenzo nyepesi iliyotengenezwa kwa moto au hewa, na ingeelea hadi kwenye mbingu safi.

Lakini kwa mtazamo wa ulimwengu wa Biblia, kuwepo ni kuwepo kwa mwili. Si kusema kwamba hakuna maisha ya baada ya kifo katikati. Lakini kuwepo ni kuwepo kwa mwili.

Uumbaji ni mzuri. Uumbaji utafanywa upya. Kutakuwa na uumbaji upya, na mwili utafufuliwa, na tutakuwa na furaha katika kuwepo kwa mwili.

1 Wakorintho 15, 2 Wakorintho 5, sio aina sawa ya mwili tulio nao sasa. I mean, kuna tofauti, ni wazi, kama tu kulikuwa na tofauti na ufufuo wa mwili wa Yesu. Lakini ni corporal.

Dunia ni mahali halisi. Ulimwengu ni muhimu. Ndio maana tunaweza kujali mazingira.

Tunaweza kujali watu wana njaa. Tunaweza kujali kuhusu watu kuwa wagonjwa. Ni ulimwengu wa kweli.

Na uovu na mateso si mawazo yetu, kama katika baadhi ya mitazamo ya ulimwengu. Ni jambo ambalo Mungu anajali, na tunaweza kulijali. Na unakuja wakati ambapo yote yatafanywa kuwa sawa.

Hilo halikulingana na mawazo ya Wagiriki. Haikulingana na mawazo ya Epikurea. Haikufaa hata mawazo ya Stoiki.

Kwa nini Paulo anahifadhi hili kwa ajili ya mwisho? Naam, kwa sababu kila anaposema, huo ndio mwisho. Hawatamsikiliza kwa muda uliobaki. Kwa nini Paulo hawezi tu kuacha haya kabisa? Kwa sababu ikiwa ataziacha kabisa, sawa, tunatafuta mambo ya kawaida, lakini hahubiri injili.

Nilikuwa na rafiki miaka mingi iliyopita, na kwa imani yake, Yesu alikuwa nabii mkuu, mwalimu mkuu. Kweli, tulikuwa na msingi mwingi wa kawaida wa kuanza. Anaamini katika Mungu mmoja wa kweli.

Naam, mengi ya ardhi ya kuanza na. Tuna mambo mengi ya pamoja. Nikasema, vema, Yesu pia ni Neno la Mungu.

Akasema, loo, loo, tunaamini jambo hilo. Katika mila yake, wanaamini hivyo. Kulikuwa na mambo mengi ya kawaida.

Nilisema, na tunaamini katika ufufuo kutoka kwa wafu, ufufuo ulioahidiwa kutoka kwa wafu. Ndiyo, tunaamini katika hilo. Nilisema, na tunaamini kwamba Yesu kweli alifufuka kutoka kwa wafu.

Vema, hapana, katika mapokeo yake, hawakuamini Yesu alikufa. Lakini tuna mambo mengi ya kawaida ya kufanya kazi. Aliamini katika kuzaliwa na bikira, aliamini miujiza.

Ikiwa kuna msingi wa kawaida, kwa njia zote. Namaanisha, kulikuwa na mambo mengi ya kawaida pale kuliko Paulo alipaswa kufanya kazi nayo hapa. Kwa hiyo, unapopata msingi wa kawaida, tumia.

Na kuwa na adabu na kuwa na neema. Lakini bado, watu wanahitaji kujua mambo mengine tunayoamini pia, ambayo ni msingi wa imani yetu. Mungu alimfufua Yesu kutoka kwa wafu.

Na hilo ndilo tumaini letu la uzima wa milele. Mistari ya 32 hadi 34. Je, matokeo ya Paulo huko Athene ni yapi? Wengine husema, loo, unajua, aliendelea baada ya hili hadi Korintho.

1 Wakorintho asema hivi, nilipokuja kwenu huko Korintho, baada ya kuwa huko Athene, niliamua nilipokuja kwenu nisijue neno lo lote ila Yesu Kristo, naye amesulubiwa. Na nilikuwa pamoja nanyi katika udhaifu na hofu na matetemeko mengi. Vema, wanasema, vema, Paulo alifanya hivyo kwa sababu ilikuwa imekwenda vibaya sana huko Athene, ambapo hakuwa akizingatia Kristo aliyesulubiwa.

Unajua, kwa kweli, kilikuwa kifaa cha kawaida cha balagha kupunguza matarajio kwa kusema wewe ni mzungumzaji mbaya. Dio Chrysostom, Dio mzungumzaji mwenye mdomo wa dhahabu mwanzoni mwa karne ya 2, angefanya hivyo katika hotuba zake mara nyingi. Angesema, unajua, mimi si mzungumzaji mzuri sana.

Na kisha angempulizia mbali na ufasaha huu. Sasa, Paulo, ukisoma barua zake na ukajifunza maneno ya kale, Paulo alikuwa mzuri sana. I mean, rhetoricians wengi hata ni pamoja na rhetoric katika barua zao.

Lakini basi tena, hawakuwa wakifanya mabishano. Lakini una angalau vifaa vidogo vya usemi katika barua za Paulo ambavyo si vya kawaida kwa viwango vya usemi wa kale katika suala la kuwa nao katika barua. Na bado, wakati huo huo, tunasoma pia kutoka kwa barua za Paulo, kwa kweli, watu hawakufikiria kuwa alikuwa mzungumzaji mzuri.

2 Wakorintho 10, 2 Wakorintho 11. Lakini inaonekana haikuwa asili ya mabishano yake au asili ya mantiki yake. Kulikuwa na mambo mengine yaliyoamua ikiwa mtu alikuwa mzungumzaji mzuri.

Jinsi walivyovaa, jinsi walivyojipamba, ishara zao. Na pengine hata inafaa zaidi katika kisa cha Paulo, au pengine jambo pekee linalofaa katika kisa cha Paulo, labda lafudhi yao. Paulo hakutoka Athene.

Hakutoka Korintho. Hakuwa na labda lafudhi safi ya Attic, ingawa anaonekana kuwa ameikuza vizuri zaidi kwa sababu anapoanza kuzungumza Kigiriki, Kiliarch katika Matendo sura ya 21 anasema, O, kwa hiyo wewe si yule Mmisri aliyewaongoza watu jangwani ? Kweli, huko Misri, watu wengi walizungumza Kigiriki. Wayahudi huko Misri walizungumza Kigiriki.

Lakini hawakuzungumza Kigiriki jinsi mtu fulani kutoka Aegean angezungumza, na hasa kutoka mahali kama Athene au Korintho. Na ikawa kwamba huyu Kiliarch ni Mgiriki mwenyewe. Jina lake ni Lisia.

Kwa hivyo anavutiwa na ubora wa Kigiriki cha Paulo. Sio sana kwamba anaweza kuzungumza Kigiriki hata kidogo, lakini ubora wake. Kwa hiyo, kwa vyovyote vile, Paulo hakuwa msemaji bora zaidi wa ulimwengu.

Lakini anaposema kwamba nimeazimia kuhubiri neno lo lote kati yenu isipokuwa Kristo na kusulubiwa, hiyo ni kwa sababu ya msisitizo wake kwa Wakorintho ambao wote wameingia kwenye mamlaka, hadhi ya dunia na mamlaka, na kadhalika. Paulo anawakumbusha juu ya msalaba. Anafanya hivi katika 1 na 2 Wakorintho.

Lakini ndio, Paulo alihubiri msalaba. Lakini hiyo haimaanishi kwamba hakuweka muktadha. Anafanya hivyo na Wakorintho kupitia barua.

Hata kutumia vifaa vya balagha na watu wanaokosoa matamshi yake. Je, matokeo ya Paulo huko Athene ni yapi? Luka anatuambia kwamba miongoni mwa waongofu huko, mmoja wao alikuwa Mwareopago mwenyewe. Vema, kulikuwa na washiriki wapatao mia moja katika Areopago, lakini bado, katika mahubiri yake mafupi huko, ameshinda mshiriki wa baraza la jiji.

Hiyo haina budi kuwa kazi ya Roho Mtakatifu. Hakuna chochote dhidi ya washiriki wa baraza la jiji, ikiwa wewe ni mshiriki wa baraza la jiji. Lakini kusema tu, katika mahubiri haya moja, kwa watu ambao walikuwa tofauti kitamaduni na yale aliyokuwa akiwasiliana nayo, mmoja wao akawa mwamini.

Roho Mtakatifu lazima awe alingusa mtu huyo. Jina lake ni Dionysius, na kulingana na mapokeo ya baadaye, akawa askofu wa kwanza wa Athene. Demarus.

Kwanini huyu mwanamke yupo? Pengine hakuwa mshiriki wa baraza la jiji, kutokana na kile tunachojua kuhusu Athene hasa. Lakini huenda alikuwa mmoja wa wanafalsafa Wastoa au Waepikuro kwa sababu wanafalsafa fulani walikuwa na wanafunzi wanawake. Pia, unaweza kuwa na umati wa watu kukusanyika huko.

Lakini huko Athene, kwa jadi, hiyo ilikuwa moja ya maeneo ambayo wanawake walizuiliwa zaidi. Kwa hivyo labda yeye ni mwanamke wa hali ya juu. Katika Athene

ya kitamaduni, kwa kawaida, wanawake pekee hadharani wenye tabaka la juu walikuwa makahaba wa daraja la juu, waheteri .

Lakini angeweza kuwa mwanafalsafa, hasa kutokana na watu ambao Paulo alikuwa akizungumza kati yao, ambao wangekuwa pale alipokuwa akitoa ujumbe huu. Sasa, hii labda imeonekana kuwa nzuri na sio mbaya. Namaanisha, baadhi yao walimdhihakiki.

Baadhi yao walisema, vema, tutasikia zaidi kutoka kwako wakati fulani. Lakini kumbuka, kulikuwa na majibu yaliyogawanyika mahali pengine, kama vile Matendo sura ya 14. Mara nyingi kuna majibu yaliyogawanyika katika Matendo.

Hilo si tatizo la injili, na si jambo baya, kwa sababu baadhi ya watu walikuwa wameamini, na ndivyo inavyotokea hapa. Sasa, baada ya hili, Paulo asonga mbele hadi jiji linalofuata kusini zaidi, na jiji hilo ni Korintho. Hiyo itakuwa Matendo 18.

Sitafanya Matendo yote kwa undani sawa, lakini nitafanya maelezo fulani juu ya Korintho, mji mkuu wa Akaya, kwa sababu ninataka kuelezea baadhi ya sehemu za Matendo kwa undani sana ili uweze kuona jinsi inavyofanyika ikiwa ungependa kuingia kwa undani zaidi, na kisha sehemu nyingine nitaenda kufupisha tunapoendelea zaidi ya hayo. Nina maelezo mengi, ikiwa kweli unataka maelezo makubwa, katika ufafanuzi wangu wa Matendo wa juzuu nne, lakini watu wengi hawataki hilo. Watu wengi hawataweza kufikia hilo.

Imefupishwa katika muhtasari wa kurasa mia. Nyenzo ya usuli, ambayo huwezi kuipata peke yako bila kusoma vyanzo vya zamani, imefupishwa katika maelezo yangu ya usuli, toleo lililosahihishwa ambalo lilitolewa mwaka wa 2014. Pia imefupishwa kwa muhtasari zaidi katika maelezo ya somo la historia ya kitamaduni ambayo inachapishwa na Zondervan, ambapo niliandika madokezo ya Matendo na sehemu nyinginezo za Agano Jipya, vizuri zaidi, kwa Agano Jipya.

Na pia, maoni mengi yana baadhi ya nyenzo za usuli. Kwa hivyo, iko nje ikiwa unataka maelezo, lakini nitaonyesha tu kwamba unaweza kwenda kwa undani zaidi kwenye usuli ikiwa unataka. Na nitakuwa nikifafanua kwamba tunapoingia katika mwanzo wa Matendo Sura ya 18, ambayo pia inatoa msingi mzuri kwa 1 Wakorintho.

Tena, fafanuzi nyingi za Wakorintho na masomo mengine. Nina wanafunzi wanaofanya tasnifu huko Korintho, na kwa kweli ninajaribu kuwakatisha tamaa baadhi yao wasifanye kwa sababu kuna tasnifu nyingi zinazoandikwa huko Korintho, lakini ushahidi mwingi wa kiakiolojia kutoka Korintho, juzuu, na juzuu za maandishi yaliyochapishwa kutoka Korintho. Kwa hivyo, kuna mengi tunayojua, na nitakupa tu sampuli ya hayo kuanzia katika somo linalofuata.

Huyu ni Dk. Craig Keener katika mafundisho yake juu ya kitabu cha Matendo. Hiki ni kikao cha 18 cha Matendo 17.